

فهرست

- 154..... سخن سردبیر
 آسیب‌شناسی محتوایی دروس معارف اسلامی
- 157..... دانشگاهها: گرایش مبانی نظری اسلام
 / اعظم عبادی
- تحلیل گفتمان احتجاجات و مناظره‌های امام
 صادق(ع)..... 179
 / حسن مجیدی ، مهناز اعتضادی فر
- واکوی انتقادی نظام آموزش عالی با تمرکز بر امنیت
 ملی ایران..... 197
 / خلیل‌اله سردارنیا
- رویکردی به مؤلفه بصیرت و معرفت در تبلیغ دین
 / زهرا کاشانی‌ها ، فاطمه باباشاه
- آسیب‌شناسی پژوهشهای دانشگاهی حوزه‌های
 ادبیات و علوم انسانی، الهیات و معارف اسلامی با
 روش آمیخته تشریحی..... 231
 / علی یاسینی ، رضا نوروزی کوهشدت ، محمد تابان
- شناسایی موضوعات اساسی مورد نیاز سبک زندگی
 دانشجویی از منظر صاحب‌نظران اسلامی..... 251
 / محمدحسین افشار ، سید جواد قنبدیلی ، محمود سعیدی رضوانی
- نقش شاعران شیعه عصر صفوی در انتقال فرهنگ و
 تمدن ایرانی در شبه قاره هند (قرون 9 و 10 هـ/ 16 و 17 م)..... 269
 / مهری بسناس
- بررسی میزان اهتمام دو مؤلفه تفکر انتقادی و میل درونی
 در کتاب درسی علوم تجربی پایه پنجم ابتدایی..... 283
 / معصومه خنکدار طارسی ، احمد سلحشوری ، محمدرضا یوسفزاده
- چکیده انگلیسی..... 309

فصلنامه مطالعات معرفتی در

دانشگاه اسلامی

71

سال بیست و یکم / شماره دوم ، تابستان 1396

ISSN 2322-5246

صاحب امتیاز:

پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاهها

مدیر مسئول: حجت‌الاسلام دکتر حبیب محمدنژاد

سردبیر: حجت‌الاسلام دکتر عبدالحسین خسروپناه

مدیر داخلی: دکتر جعفر محرمی

هیئت تحریریه: (به ترتیب الفبا)

جواد اژه‌ای، دانشیار گروه روانشناسی تربیتی و مشاوره دانشگاه تهران

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

رضا برنجکار، دانشیار گروه فلسفه دانشگاه تهران

عبدالحسین خسرو پناه، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی و

هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

علی‌اکبر رشاد، استاد پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی

محمد محمدرضایی، دانشیار گروه فلسفه دانشگاه تهران

سیدحسن مصطفوی، دانشیار گروه فلسفه کلام اسلامی دانشگاه امام صادق (ع)

مجید معارف، استاد گروه علوم قرآن و حدیث دانشگاه تهران

حسن‌ملکی، دانشیار گروه فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه علامه طباطبائی

و هیات علمی معین پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی

ویراستار فارسی: کورش گوهریان

ویراستار انگلیسی: جعفر محرمی

مترجم: بهرام انجم روز

نشانی: تهران، خیابان انقلاب اسلامی، بین خیابان قدس و

وصال، کوچه اسکو، پلاک 15، کد پستی: 1417833411

تلفکس: 021-84222489

فصلنامه در سایت ISC ، noormags و magiran نمایه می‌شود»

Website: <http://ksiu.nahad.ir>

E-mail: dislamic5@gmail.com

قیمت: 25000 ریال

فصلنامه «مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی»

طبق نامه 3/195771 مورخ 1391/10/06 « کمیسیون بررسی نشریات علمی کشور»، به دریافت

درجه «علمی - پژوهشی» نایل شده است.

سخن سردبیر

یکی از پرسش‌های مهم در روزگار ما این است که گوهر اسلام چیست تا بر اساس آن بتوان علوم انسانی را بنا نهاد. تحقیقات نشان می‌دهد که اساس اسلام به گفته پیشوایان دین عبارت از محبت است و حقیقت دینداری بر محبت استوار است. همچنین از منظر فیلسوفان الهی که فلسفه عبارت از عوارض موجود بما هو موجود است می‌تواند از هستی‌شناسی عشق سخن بگوید و اگر حکمت عبارت از احکام و عوارض وجود انضمامی انسان باشد؛ نه تنها می‌توان از ساحت هستی‌شناختی عشق سخن گفت بلکه ساحت معرفت‌شناختی و سلوکی و رفتاری آن نیز می‌تواند در دامنه مباحث عشق واز عوارض انضمامی انسان قرار گیرد و فلسفه عشق یکی از شاخه‌های فلسفه اسلامی به شمار آید.

واژه محبت و مشتقات آن در متون دینی فراوان بکار رفته است و بر خلاف برخی از نویسندگان مسیحی که در مقام بیان تفاوت میان اسلام و مسیحیت برآمدند و دین مسیحیت را در مقابل اسلام مملو از محبت دانسته‌اند؛ باید گفت که دین از نگاه اسلام عین محبت است و به تعبیر معصوم (ع) هل الدین الا الحب یعنی دینداری تنها در قالب محبت معنا و تحقق پیدا می‌کند و علم و یقین به ارکان دین بدون علاقه و محبت قلبی نه تنها دینداری نیست که منشاء انکار دین می‌گردد و جحدوا بها و استیقنتها انفسهم ظلماً و علواً امیر عاشقان و محبان نیز در خطبه نهج‌البلاغه می‌فرماید: «اسلام دین خداوند است و دعائم و ارکانش بر محبت استوار است» خداوند سبحان نیز ملاک تبعیت از دستورات و آموزه‌های الهی را محبت می‌داند. «قل ان کنتم تحبون الله فاتبعونی یحببکم الله».

پس هم اسلام و هم حکمت و عرفان اسلامی برای عشق و محبت، جایگاه ویژه‌ای قایل‌اند و بر این اساس می‌توان به یک مدلی از علوم انسانی اسلامی بر مبنای عشق و محبت دست یافت. روان‌شناسی مبتنی بر محبت و جامعه‌شناسی مبتنی بر عشق و مدیریت و اقتصاد و حقوق بر مبنای محبت می‌تواند به علوم انسانی مبتنی بر محبت و عشق دست یابد.

سخن گفتن از عشق در متون و حکمت و عرفان اسلامی فرصت دیگری را می‌طلبد که مجال آن در این نوشتار نیست و نگارنده تنها در صدد بود تا رویکرد جدیدی از علوم انسانی اسلامی را به خوانندگان نشان دهد.

اما مقالات این شماره از مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی به شرح ذیل گزارش می‌شود:

تحقیق «آسیب‌شناسی محتوایی دروس معارف اسلامی دانشگاهها: گرایش مبانی نظری اسلام» با هدف آسیب‌شناسی محتوایی اهداف و سرفصلهای دروس مبانی نظری اسلام، مصوب شورای

عالی انقلاب فرهنگی (1383/4/23)، با استفاده از دیدگاههای شهید مطهری، برنامه‌ریزی درسی و روان‌شناسی انجام شد و نتایج آن می‌تواند در بازنگری برنامه این دروس استفاده شود.

مقاله «تحلیل گفتمان احتجاجات و مناظره‌های امام صادق(ع)» با انگیزه شناسایی برخی از بایسته‌های برگزاری کرسی‌های نقد، نظریه‌پردازی و مناظرات علمی امام صادق(ع) تدوین شده است. مواجهه امام صادق(ع) با متفکران دیگر مسلکها، مکاتب و مذاهب، به پیش چشم رهجویان راه حقیقت، جلوه روشنی از تضارب آرا و برخورد عالمانه با عقاید مخالف است.

نگاشته «واکاوی انتقادی نظام آموزش عالی با تمرکز بر امنیت ملی ایران» با تمرکز بر رویکرد سیستمی و نیز تئوری‌های نرم‌افزاری امنیت، چالشهای مختلف نظام آموزش عالی ایران و تأثیر آنها بر امنیت ملی و آسیب‌پذیری‌های امنیتی ایران تدوین شده است. اقتدار ملی و امنیت ملی صرفاً با ابعاد شعاری، نمادین و تبلیغاتی حاصل نمی‌شود، بلکه نیازمند بسترسازی جدی سیاسی، فرهنگی، اجتماعی، علمی و انگیزشی و برداشتن گامهای جدی و مستمر برای توسعه دانش و دانشگاههاست.

مقاله «رویکردی به مؤلفه بصیرت و معرفت در تبلیغ دین» به بررسی و مفهوم‌شناسی مؤلفه پر اهمیت معرفت و بصیرت در تبلیغ دین مبین اسلام و رویکرد آن در تبلیغ و تأثیرگذاری آن در افراد، اعم از عهده‌داران این مسئولیت سترگ و افراد هدف، پرداخته است. آگاهی و بصیرت در تبلیغ دین و شناخت و معرفت لازم در این امر، نقش بسزایی در موفقیت و رسیدن به هدف ایفا می‌کند.

تحقیق «آسیب‌شناسی پژوهشهای دانشگاهی حوزه‌های ادبیات و علوم انسانی، الهیات و معارف اسلامی با روش آمیخته تشریحی» با هدف آسیب‌شناسی پژوهشهای دانشگاهی در حوزه‌های علوم انسانی و الهیات و معارف اسلامی انجام شده است. تمامی عوامل شناسایی شده بر شیوه هدایت پایان‌نامه‌ها تأثیرگذارند و عدم رعایت هر مرحله، منجر به بروز مسائلی از قبیل سرقت ادبی و علمی، افت کیفیت پایان‌نامه‌ها و افت مقالات مستخرج از پایان‌نامه‌ها شده است.

نگاشته «شناسایی موضوعات اساسی مورد نیاز سبک زندگی دانشجویی از منظر صاحب‌نظران اسلامی» با هدف شناسایی موضوعات اساسی مورد نیاز سبک زندگی دانشجویی برای اثربخش تر شدن آنها، با توجه به دیدگاه صاحب‌نظران اسلامی تدوین شده است. دوره دانشجویی به لحاظ قرار گرفتن در طیف وسیعی از مشکلات عاطفی، روانی، اجتماعی، اقتصادی و تحصیلی، دوره‌ای حساس و نیازمند آموزشهای خاص و دریافت اطلاعات مفید در جهت پیشگیری و حل مشکلات است؛ بنابراین، توجه به چارچوب مفهومی سبک زندگی دانشجویی برای کلیه دانشجویان پیشنهاد می‌شود.

مقاله «نقش شاعران شیعه عصر صفوی در انتقال فرهنگ و تمدن ایرانی در شبه قاره هند (قرون 9 و 10 هـ/ 16 و 17 م)» تبیین می‌کند که زبان فارسی در دیگر فرهنگها، از جمله مسائل مهم در حوزه مطالعات تمدنی و علوم و معارف اسلامی ایرانی تأثیر داشته است. پادشاهان هند برای آداب و رسوم ایرانیان و زبان فارسی اهمیت ویژه‌ای قائل بودند. از این رو شاعران شیعه، هم برای محکم کردن پایه

156 ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی 71

و اساس شیعه و هم برای گسترش زبان فارسی و تمدن ایرانی به هند مهاجرت کردند؛ به طوری که طالب آملی، معروف ترین شاعر در عصر جهانگیر و صائب تبریزی، ملکشعراى دربار شاه جهان شد و جهانگیر و همسرش به فارسی شعر سرودند.

سردبیر